

Mielczewski Marcin (ok. 1605-1651)

Najpopularniejszy polski kompozytor XVII-wiecznej Europy. Na kompozycjach Marcina Mielczewskiego wzorowali się ukraińscy i rosyjscy twórcy wielogłosowej muzyki cerkiewnej

Datę urodzin Mielczewskiego określa się w przybliżeniu na lata 1605-1608. Pierwsze pewne informacje o nim pochodzą dopiero z 1632 roku, kiedy był już muzykiem, zapewne instrumentalistą, w słynnej kapeli królewskiej królów Polski z dynastii Wazów. Występował w niej do 1644 r., wykonując muzykę religijną i świecką, w tym włoskie [oper](#)y powstające dla dworskiego teatru króla Władysława IV. Kapela ta miała w tym czasie główną siedzibę w Warszawie, podróżowała także do Wilna, Krakowa i innych miast. Później, około roku 1645, został kapelmistrzem, czyli dyrygentem zespołu Karola Ferdynanda Wazy, biskupa Wrocławia i Płocka, który był bratem króla. Ze swym nowym patronem przebywał w jego rezydencjach w Wyszku i Broku na Mazowszu oraz na Śląsku, a także dość często przyjeżdżał do Warszawy. Mielczewski zmarł w Warszawie we wrześniu 1651 roku i prawdopodobnie, zgodnie z życzeniem wyrażonym w testamencie, został pochowany w kościele św. Jacka.

Obecnie cały znany dorobek Mielczewskiego obejmuje nieco ponad 120 kompozycji. Około 60 z nich zachowało się w całości (dwie w formie druków, reszta w rękopiśmiennych odpisach), około 30 innych — we fragmentach, pozostałe znane

są tylko z tytułu.

Wśród zachowanych kompozycji zdecydowaną większość stanowią utwory religijne z tekstem łacińskim, wykonywane przez zespoły śpiewaków i instrumentalistów lub tylko przez chóry śpiewaków. Osobną grupę tworzą kompozycje na małe składy instrumentalne.

Mielczewski tworzył w uniwersalnym w XVII wieku stylu włoskim (określanym też jako [wczesnobarokowy](#)), nawiązując do rozwiązań kompozytorów weneckich, jak [Claudio Monteverdi](#) czy Giovanni Rovetta, rzymskich, znanych mu z dworu królewskiego polskich Wazów, jak Giovanni Francesco Anerio czy Marco Scacchi, oraz bolońskich, jak Girolamo Giacomini. W swoich utworach wykorzystywał także melodie pieśni i tańców, zwłaszcza popularnych w Polsce.

Komponował utwory polichóralne, czyli przeznaczone na dwa lub więcej chórów. Przykładem takiej kompozycji jest *Victimae paschali laudes* na 3 chóry i [basso continuo](#). Jego ulubioną techniką była technika koncertująca, polegająca na budowaniu odcinków utworów na zasadzie kontrastu obsady, tempa, rytmu, charakteru melodii oraz umożliwianiu śpiewakom i instrumentalistom popisania się kunsztem wykonawczym. Wykorzystywał ją w wokально-instrumentalnych [koncertach](#) kościelnych oraz w [mszach](#) koncertujących. Tworzył koncerty kościelne na rozbudowany skład [wokально-instrumentalny](#), jak np. *Virgo prudentissima*, niekiedy sięgając po tzw. formę ritornellową (od francuskiego *ritournelle*; włoskie *ritornello* — powrót), czyli zawierającą odcinek powtarzany w charakterze refrenu, na przykład w utworach *Benedictio et claritas* czy *Plaudite manibus*. Komponował także, zachowane w mniejszej liczbie, koncerty na jeden lub 2-3 głosy wokalne i instrumenty (np. *Deus in nomine tuo*, *Salve Virgo Puerpera* czy *Sub tuum praesidium*). Wśród koncertujących mszy jest m.in. polichóralna *Missa Triumphalis* czy jednochórowa *Missa super O Gloriosa Domina*, w której wykorzystana została melodia [pieśni](#) *O Gloriosa Domina*, mająca w XVII wieku charakter [hymnu](#) polskiego rycerstwa. W mniejszej liczbie dotrwały do naszych czasów kompozycje w dawnym stylu, nawiązującym do stosowanego w [renesansowych motetach](#) (np. *Gaude Dei Genitrix*).

Marcin Mielczewski, Aria a 3

Mielczewski był także twórcą utworów instrumentalnych na zespoły o różnym składzie i różnej wielkości, wykorzystujących technikę koncertującą (takich jak *canzony*, [arie](#) i [sonaty](#)), z których do naszych czasów zachowało się jedynie osiem lub dziewięć.

dr hab. Barbara Przybyszewska-Jarmińska

Ciekawostki

Marcin Mielczewski był dwukrotnie żonaty — z Urszulą Manuszówną i Jadwigą Kołaczkówną — i miał pięcioro dzieci, ochrzczonych w kolegiacie św. Jana Chrzyciela w Warszawie. Wpisy w księgach chrztów tej świątyni są jednym z głównych źródeł informacji o życiu kompozytora, jego muzycznej karierze, środowisku, w którym działał i ludziach, z którymi miał kontakty.

W czasie pierwszego małżeństwa miał majątek w Ujazdowie pod Warszawą (obecnie w Warszawie), druga żona wniosła mu w posagu kamienicę przy ul. Mostowej, tuż koło Barbakanu w murach Starego Miasta. Małżonkowie mieszkali w sąsiedztwie dominikańskiego kościoła św. Jacka (przy ul. Freta) i należeli tam do konfraterni różańcowej. Niektóre utwory Mielczewskiego były zapewne pisane specjalnie do wykonań w tym kościele.

Odbывał podróże do Wilna, Gdańska i Krakowa, w 1650 roku był przez kilka miesięcy na Śląsku (w Nysie i Opolu).

Świadectwem awansu finansowego kompozytora była kupiona po powrocie do Warszawy kamienica w pobliżu Rynku Starego Miasta (przy dzisiejszej ul. Jezuickiej 6). Przedwcześnie zmarły muzyk nie zdążył już uzyskać obywatelstwa Starej Warszawy. Otrzymała je w 1653 roku jego żona, Jadwiga Kołaczkówna.

Do naszych czasów nie zachowała się niestety ani ostatnia wola Mielczewskiego, ani załączony do niej spis utworów pozostawionych Karolowi Ferdynandowi, ani autograficzne, czyli sporządzone jego ręką, zapisy kompozycji.

W wielu kompozycjach Mielczewskiego przepisanych dla kościołów luterańskich osoby sporządzające kopie wprowadziły znaczne zmiany — niektóre teksty łacińskie zamieniano na niemieckie, o innej treści.

Odpisy utworów Mielczewskiego znajdowały się w szkole św. Michała w Lüneburgu w Północnych Niemczech w czasach,

kiedy uczył się tam [Jan Sebastian Bach](#).

Do posłuchania w Kanonie Muzykoteki Szkolnej:

- [Canzona prima a due](#)

- [Benedictio e Caritas](#)